

การพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า* THE SHERIFF'S DEVELOPMENT IN THE NEXT DECADE

วัชรเดช เกียรติชานอน

Watcharacet Kiatchanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandaha Rajabhat University, Thailand

E-mail: wkeiyrtichann@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทนายอำเภอตามกรอบกฎหมายที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยกำหนดและกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มอบหมาย 2) เพื่อศึกษาบทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอและประชาชน 3) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือกลุ่มผู้แทนองค์กรภาครัฐ กลุ่มผู้แทนผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้แทนภาคประชาชนและกลุ่มผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 78 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบจัดประชุมเวทีสาธารณะ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทตามที่กฎหมายกำหนด นายอำเภอต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2) บทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอ นายอำเภอของประชาชนต้องปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท สร้างความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ งานทางด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง งานด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงาน 3) แนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 3.1) บริบทของประเทศด้าน สภาพแวดล้อม พื้นที่ เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นายอำเภอต้องพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นำมาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 3.2) บูรณาการ

* Received 30 November 2020; Revised 20 February 2021; Accepted 20 February 2021

บทบาทของนายอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉิน ภัยพิบัติ โรคระบาด โดยกำหนดเป็นกฎหมายให้บทบาทมีความเป็นเอกภาพในการบริหาร สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนา, บทบาท, นายอำเภอ, ทศวรรษหน้า

Abstract

The objectives of this qualitative research were 1) to study the roles of district chiefs under legislation, specified by Department of Provincial Administration, Ministry of Interior and assigned by various departments and ministries, 2) to study expected roles of district chiefs and their roles perceived by district chiefs and people and 3) to create guidelines for development of district chiefs' roles in the next decade. The participants of this article were 78 representatives from the government organization, local leaders, people representatives and private organization. An instrument was content analysis, in – dept interview, a meeting for public hearing, a group discussion and a participatory observation. For the data collection, the researcher collected and analyzed the theoretical data, document that related to the secondary subjects, the participatory observation, in – depth interview and the meeting for public hearing and group discussion. Sentence usage from the participants, regulation, related documents, in – depth interviews, information from participatory observation and group discussion were used for the data analysis. The findings of the research were as follows: 1) According to the legislation, district chiefs had to follow Local Government Act, B.E. 2457 (2014) and its Amendment, and State Administration Act, B.E. 2534 (1991) and its current Amendment (No. 8), B.E. 2553 (2010), including the law in charge of Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. 2) In terms of their roles based on the policies of the government, ministries, departments, regulations and expected by people, district chiefs of the people had to perform with dedication their work on stability, economy, society, politics and tradition and customs to be trusted and accepted by local people. In addition, all their work had to be people-centered. 3) The guidance on development of district chiefs' roles, which was found capable to specify guidelines to develop roles of district chiefs in the next decade, consisted of 3.1) the country's context on rapidly changed environment,

location and technology, which district chiefs had to develop themselves to pace with the change and to be transformational leaders for efficient administration, and 3.2) integration of roles of district chiefs and involved agencies in order to solve problems on emergency situations, disasters, and epidemics. The roles of district chiefs should be entirely legislated to administrate the existing situations independently.

Keywords: Development, Role, District Chief, Next Decade

บทนำ

นายอำเภอถือเป็นตำแหน่งที่สำคัญของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยไปปฏิบัติ ตลอดจนรับผิดชอบในระดับพื้นที่ เป็นผู้ประสานงานให้การสนับสนุนองค์การต่าง ๆ ขับเคลื่อนการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การทำหน้าที่ของนายอำเภอถูกกำหนดโดยกฎหมายหลักที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกกว่า 100 ฉบับ จึงถือได้ว่านายอำเภอเป็นตัวแทนรัฐบาลในระดับอำเภอ เป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา และดูแลการบริหารงานของอำเภอ โดยมีปลัดอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการเป็นผู้ช่วยเหลือ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , 2560) นอกจากนี้ นายอำเภอยังเป็นผู้ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยความมั่นคงภายใน การอำนวยความสะดวกงานการทะเบียน ควบคุมการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายอำเภอจึงเป็นทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ ผู้ประสานงาน ผู้สนับสนุน ผู้กำกับดูแล ตลอดจนเป็นผู้นำในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยทำงานในเชิงรุก ยึดถือผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีทักษะที่หลากหลาย มีคุณธรรมใช้การประสานงานโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินลักษณะ 5 ร่วม กล่าวคือ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมติดตาม” เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่มีความยั่งยืนต่อเนื่อง เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560)

บทบาทของนายอำเภอ นอกจากการนำนโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงมหาดไทยมาปฏิบัติแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะความคาดหวังจากประชาชนในการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ 1) ปฏิบัติหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ ให้ได้รับการสนองตอบอย่างรวดเร็ว ด้วยความทุ่มเท เสียสละโดยยึดหลักผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นที่

พึงของประชาชนในทุกสถานการณ์ เพื่อสร้างความเชื่อถือศรัทธาในตำแหน่งนายอำเภอ

2) ปฏิบัติหน้าที่สนองตอบนโยบายของรัฐบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และจังหวัดอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด และผู้มีอิทธิพล ปัญหาความแตกแยกของคนในชาติ การปกป้องสถาบันของชาติ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การอำนวยความสะดวก การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อย และการให้บริการประชาชนให้ได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนต่อระบบราชการ

3) การบริการโดยบูรณาการกับทุกภาคส่วน การปฏิบัติงานที่ร่วมกับส่วนราชการอื่น องค์การภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยึดหลักการมีส่วนร่วมการทำงานในเชิงรุก เข้าใจในภารกิจ เข้าใจในปัญหา และความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม (สมศักดิ์ จังตระกุล, 2554)

บทบาทที่ผ่านมาของนายอำเภอนั้นมีมากมายทั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และยังมีบทบาทในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้การปฏิบัติงานในบทบาทของนายอำเภอซ้ำซ้อน แยกแยะไม่ได้ว่าภารกิจไหนเป็นภารกิจหลัก ที่นายอำเภอต้องปฏิบัติ และขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ ซึ่งบางภารกิจมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น จึงทำให้บางครั้งหลงประเด็นในการปฏิบัติ เป็นการก้าวล่วงงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีใช้อำนาจหรือบทบาทของนายอำเภอ และการปฏิบัติอาจไม่มีความต่อเนื่องและเกิดประโยชน์เท่าที่ควรจะเป็น (กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560)

จะเห็นได้ว่า ในการบริหารงานในส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอำเภอนั้น นายอำเภอนับว่าเป็นตัวจักรผู้มีบทบาทสำคัญยิ่ง ในการทำงานที่จะเป็นผู้อำนวยการบริหารงานของอำเภอให้สามารถบรรลุผลตามความมุ่งหมายของทางราชการอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ นายอำเภอเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และเป็นอำนวยการของส่วนราชการและข้าราชการเกือบทั้งหมดในระดับอำเภอ ปฏิบัติการหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลในการที่จะอำนวยการบริหารและการพัฒนาในชนบทในด้านต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และในขณะเดียวกัน ก็เป็นผู้นำเอาความต้องการของประชาชนมาพิจารณา ดำเนินการจัดบริการให้ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ จึงมีผู้เรียกภาระหน้าที่ของนายอำเภอเหล่านั้นเป็นผู้บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ซึ่งบทบาทนี้นับได้ว่า เป็นบทบาทที่กระทรวงมหาดไทย กำหนดให้นายอำเภอในการบริหารงานนั่นเอง (Role Prescriptions) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา บทบาทของนายอำเภอต้องดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย บางครั้งทำให้ปฏิบัติไม่ถูกต้องถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขปัญหาในเรื่องของบทบาท

หน้าที่ แต่ก็ยังไม่สามารถบูรณาการบทบาทหน้าที่ได้อย่างแท้จริง ขาดการประสานงานความร่วมมือกันของหน่วยงานที่มีหน้าที่ ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น และงานตามความต้องการของประชาชน สโลแกนที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้คือ บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน นายอำเภอเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในสังคม ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาในการแยกแยะบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของนายอำเภอตามกฎหมาย และบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอตามการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน และสามารถใช้เป็นต้นแบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องปฏิบัติทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทนายอำเภอตามกรอบกฎหมายที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยกำหนดและกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มอบหมาย
2. เพื่อศึกษาบทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอและประชาชน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมเวทีสาธารณะ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บริบททั่วไปของโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาค แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ กลุ่มผู้แทนองค์กรภาครัฐ กลุ่มผู้แทนผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้แทนภาคประชาชนและกลุ่มผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 78 ราย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านี้มีอำนาจ/หน้าที่ในการบริหารและปฏิบัติงานในพื้นที่ และเกี่ยวข้องกับงานด้านต่าง ๆ นายอำเภอต้องปฏิบัติงานเคียงข้างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเหล่านี้ จึงถือได้ว่า เป็นบุคคลสำคัญในการที่จะเสนอแนวความคิดในการกำหนดบทบาทของนายอำเภอ และมองเห็นภาพในอนาคตได้ว่า บทบาทของนายอำเภอที่แท้จริงและควรปฏิบัตินั้นจะมีอะไรบ้าง และต้องกำหนดอย่างไร
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบจัดประชุมเวทีสาธารณะ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการจะศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่

ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ตามที่อาจารย์ปรึกษาได้เสนอแนะ หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้มีหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เชิญผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ข้อคำถาม ประเด็นแนวการสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้น และผู้วิจัยได้ทำการแก้ไขปรับปรุงประเด็นแนวการสัมภาษณ์ตามที่คุณเชี่ยวชาญ และการหาค่าความเชื่อมั่นนำประเด็นแนวการสัมภาษณ์ ไปทดลองใช้ เพื่อดูลักษณะความเข้าใจในแบบข้อคำถามโดยนำไปทดสอบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องที่ได้มาจากข้อมูลทุติยภูมิ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดประชุมเวทีสาธารณะ และการสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ภูมิกาย ระเบียบแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์หาบทบาทนายอำเภอ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) การจัดเวทีสาธารณะ (Public meeting) โดยประยุกต์ร่วมกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้รวมกับแนวคิดทฤษฎี บทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาบทบาทนายอำเภอ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า โดยการจัดการกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิจัยซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ สำหรับ ประกอบด้วย ขั้นการลดทอนข้อมูลเพื่อหาลักษณะเด่นหรือนำสนใจสำหรับหมวดหมู่ข้อมูล วางแผนจัดประเภทข้อมูล ขั้นการแสดงผลข้อมูล โดยการทบทวนจุดที่น่าสนใจของข้อมูลอีกครั้งเพื่อวางแผนหาข้อมูลเพิ่มเติม นำไปสู่ขั้นการสร้างข้อมูลและยืนยันข้อสรุป

6. การนำเสนอข้อมูล การนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีรายงานเชิงพรรณนา โดยขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยจะนำเสนอการกำหนดบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า ที่เป็นในรูปแบบที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และชัดเจน

ผลการวิจัย

1. บทบาทนายอำเภอตามกรอบกฎหมายที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนดและกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มอบหมาย

พบว่า นายอำเภอต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมตอนที่ 3 (หน้าที่และอำนาจของกรมการอำเภอ ได้แก่ การปกครองท้องที่ การป้องกันภัยอันตรายของราษฎรและรักษาความสงบในท้องที่ การที่เกี่ยวข้องกับความแพ่งและ

ความอาญา การป้องกันโรคภัยแพร่หลายในชุมชน บำรุงการทำนาค้าขายป่าไม้และทางไปมาต่อกัน บำรุงการศึกษา การเก็บภาษีอากร และหน้าที่เบ็ดเสร็จ (ช่วยราชการของอำเภออื่นใกล้เคียง และตามพระราชกำหนดกฎหมายอย่างอื่น อันพึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 (หมวด 2 อำเภอ มาตรา 65 กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ ได้แก่ บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ถ้ากฎหมายใดมิได้บัญญัติไว้ว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย) และตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 1) การบริหารการปกครองท้องที่ 2) การบริหารการทะเบียน 3) งานนิติการและการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) การอำนวยความสะดวกความเป็นธรรม 5) การอำนวยความสะดวกอาสาสมัครชาตินิคม 6) การรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน 7) การบริหารเชิงยุทธศาสตร์ การประสานแผนพัฒนาพื้นที่ การขับเคลื่อนนโยบายพิเศษและอำนวยความสะดวก

2. บทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอและประชาชน

บทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอและประชาชน นั้นว่า ในการปฏิบัติงานของนายอำเภอในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานให้มีประสิทธิภาพปรับเปลี่ยนกระบวนการ วิธีการในการทำงานรวมทั้งนำระบบการบริหารงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Base Management) มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารงานรัฐแนวใหม่ (New public Management) เพื่อมุ่งสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีเป้าหมายในการทำงาน และสามารถวัดผลสำเร็จของงานได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการปฏิบัติหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติหน้าที่สนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การบริหารงานโดยบูรณาการกับทุกภาคส่วน การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับส่วนราชการอื่น

การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนายอำเภอตามความคาดหวังของประชาชน และตามการรับรู้ของนายอำเภอ ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำในการจัดการความรู้ที่จะขับเคลื่อนงานตามนโยบายและภารกิจต่าง ๆ ให้บรรลุผลในระดับพื้นที่ ในการพัฒนาเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง อำเภอจะพัฒนามุ่งเน้นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับนายอำเภอที่จะกำหนดยุทธศาสตร์ร่วมกับผู้นำทุกภาคส่วนของอำเภอ ในการพัฒนาอำเภออย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะนำมากำหนดหรือกำกับให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปตามทิศทางวางไว้นายอำเภอจะต้องกล้าที่จะเป็นผู้นำและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงต้องทำงานอย่างนักบริหารมืออาชีพ มีระบบการวางแผนที่ดีกำหนดกระบวนการงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์เป้าหมายและ

ผลสัมฤทธิ์ของงาน มีการคิดนอกกรอบและการคิดเชิงบวก มองโลกในแง่ดี เมื่อพบปัญหาอุปสรรคต้องเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส มองเป้าหมายสุดท้ายคือความสำเร็จและประโยชน์อยู่ที่ประชาชนสังคมและประเทศชาติ ซึ่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า

“ บทบาทที่ประชาชนคาดหวังนั้น นายอำเภอของประชาชนนั้นต้องมีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน ก้าวทันสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยีและด้าน อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นายอำเภอต้องมีภาวะการบริหารภาวะคุณธรรม ทำงานจริง ๆ ประสานงานในพื้นที่ ต้องทำงานโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมในพื้นที่ ต้องทำงานเป็นทีม เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่ง, 2563)

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า

พบว่า บทบาทของนายอำเภอต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ตามนโยบายกระทรวง ทบวง กรม ระเบียบแบบแผนและหน่วยงานต่าง ๆ กำหนด ซึ่งได้ครอบคลุมทั้งในด้านการเมืองการปกครอง ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคงและรักษาความสงบเรียบร้อยและบทบาทตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้านของนายอำเภอ นั้นกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ การครองชีพและวิถีการดำเนินชีวิตของราษฎรในด้านการเมือง การปกครอง นายอำเภอต้องมุ่งในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยให้ความสะดวกในการบริการแก่ประชาชน การให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการพัฒนา ตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้นำที่มีความสามารถและมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อประชาชน ในด้านเศรษฐกิจ นายอำเภอต้องมุ่งรักษาระดับราคาสินค้าที่จำเป็นในการอุปโภคและบริโภคให้เหมาะสม และยังคงมุ่งส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎรเพื่อให้ได้รับความจำเป็นพื้นฐาน ตลอดจนการแก้ไขภาวะต่าง ๆ ที่กระทบต่อการครองชีพของราษฎร ในด้านสังคมนายอำเภอมีภาระหน้าที่นับตั้งแต่การให้สวัสดิการแก่ประชาชนผู้ไร้ความสามารถ ขาดที่พึ่ง การสกัดกั้นยาเสพติดให้โทษ การวางแผนครอบครัว รวมถึงการหาแนวทางเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ในด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย นายอำเภอมีหน้าที่ในการปราบปรามโจรผู้ร้าย และเสริมสร้างสมรรถภาพของประชาชนในการป้องกันตนเอง ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการที่จะดำรงชีพอยู่ด้วยความสงบสุข และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของนายอำเภอได้ครอบคลุมไปอย่างกว้างขวางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนอย่างไรก็ตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามนโยบาย กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งของนายอำเภอเท่านั้น ภาระหน้าที่อีกส่วนหนึ่งของ

นายอำเภอมาจากความรับผิดชอบตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทย ฉะนั้น จึงต้องมีการบูรณาการบทบาทของนายอำเภอให้มีความเป็นเอกภาพ ไม่ซ้ำซ้อน ประการสำคัญแนวทางในการในการพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า พบว่า ต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมถึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงปรับปรุงกฎหมายระเบียบที่กำหนดบทบาทหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ซ้ำซ้อน และสิ่งที่ได้จากการศึกษานั้น ในปัจจุบันและทศวรรษหน้า นายอำเภอต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนางาน รวมถึงการ บูรณาการปฏิบัติงานทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

“บทบาทหน้าที่ของนายอำเภอนั้น มีมากมายหลายมิติ ทั้งมิติทางด้านอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมาย มิติตามพื้นที่และมิติตามนโยบายรัฐบาล ดังนั้น การที่จะทำงานต่าง ๆ เราจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งเป้าหมายดังกล่าว มี 3 ประการ ได้แก่ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน แต่ทว่าในแต่ละพื้นที่ที่เราอาจไม่สามารถตั้งเป้าหมายให้ครบทั้งสามประการได้ เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ ดังนั้น นายอำเภอ จึงต้องพิจารณาว่าในแต่ละพื้นที่นั้น จะสามารถบรรลุเป้าหมายใดได้บ้าง ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของนายอำเภอนั้น มีทั้งทางตรงและหน้าที่ทางอ้อม นายอำเภอจึงต้องมีบทบาทในการดำเนินภารกิจโดย อำนวยความสะดวก คือ การสั่งงานโดยตรงตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ การประสานงาน คือ การดำเนินงานโดยการบูรณาการจากความช่วยเหลือจากหน่วยงานข้างเคียง การเชื่อมโยง คือ การเชื่อมโยงงานในอำนาจหน้าที่และการประสานงานให้เกิดการบูรณาการร่วมกันและประสบความสำเร็จในที่สุด ในการนี้ ให้คำนึงถึงว่าอาชีพนายอำเภอนั้น ไม่เหมือนอาชีพอื่น ๆ ที่ใช้ความรู้เฉพาะทางในวิชาชีพ แต่ทว่า อาชีพนายอำเภอนั้น เป็นอาชีพที่มีความซับซ้อนและต้องใช้หลักความเชื่อมโยงในหลากหลายวิชาชีพ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง และตำแหน่งนายอำเภอเป็นตำแหน่งหลักมีหน้าที่บริหารราชการในอำเภอ นายอำเภอต้องให้ความสำคัญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ซึ่งผู้บริหารการเมืองในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอเป็นอย่างมาก ฉะนั้น นายอำเภอต้องใส่ใจและติดตามอย่างใกล้ชิด” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านหนึ่ง, 2563)

อภิปรายผล

1. บทบาทนายอำเภอตามกรอบกฎหมายที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนดและกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มอบหมาย ตามนโยบายรัฐบาล นโยบาย กระทรวงมหาดไทย และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนายอำเภอนั้น ต้องมีการแสดงออกตามกฎหมาย

กำหนด ระเบียบที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนด และ ตามนโยบายของรัฐบาล รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอำเภอเป็นหน่วยการปกครองในประเทศไทย ลำดับรองมาจากจังหวัด จัดตั้งขึ้นโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารงานอำเภอ มีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารราชการของอำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural - Functional Theory) ของ Robert K. Merton ซึ่งโครงสร้างนั้นจะประกอบไปด้วยหน้าที่หลัก (Manifest) หน้าที่รอง (Latent) หน้าที่ที่ไม่พึงปรารถนา (Dysfunctional) หน้าที่ของบางโครงสร้างของสังคมอาจมีประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ แต่ขณะเดียวกันคนบางส่วนอาจได้รับประโยชน์เพียงน้อยนิดหรืออาจไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ซึ่งรวมไปถึงอาจจะมีคนบางกลุ่มหรือบางส่วนของสังคมได้รับผลเสียจากการทำงานของโครงสร้างสังคมนั้น ๆ ก็ได้ (ศทาวุธ วรรณกุล, 2558) การที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามโครงสร้างทางสังคมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมที่กำหนดด้วยกฎหมายซึ่งระบบสังคมเป็นการเคลื่อนไหวเข้าสู่ความสมดุลของระบบและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ จังตระกุล ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยอำนาจตามโครงสร้างทางราชการ เป็นอำนาจหน้าที่ที่นายอำเภอมี โดยเป็นอำนาจตามกฎหมาย และอำนาจทางการบริหาร การใช้อำนาจตามกฎหมาย การจัดการความขัดแย้งแบบวางแผนเป็นขั้นตอน (สมศักดิ์ จังตระกุล, 2554)

2. บทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของนายอำเภอและประชาชน นายอำเภอของประชาชนต้องปฏิบัติงานด้วยความทุ่มเท สร้างความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ งานทางด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง งานด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงาน มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ ที่พบว่า งานในบทบาทที่รับผิดชอบนั้นจะสำเร็จได้ นายอำเภอต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งรูปแบบภาวะผู้นำของนายอำเภอ ขนาดของอำเภอ และความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีเพียงรูปแบบภาวะผู้นำของนายอำเภอกับความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (สุริยะ วิริยะสวัสดิ์, 2556) นอกจากนั้นบทบาทนายอำเภอตามที่ประชาชนคาดหวังดังกล่าวยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุลย์ ได้ศึกษาบทบาทของนายอำเภอ กับความคาดหวังของผู้นำท้องถิ่น พบว่า บทบาทของนายอำเภอซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในระดับอำเภอมี 4 ด้าน คือ 1) บทบาทในฐานะผู้บริหารตามนโยบายกฎหมาย 2) บทบาทในฐานะผู้นำสังคมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของไทย 3) บทบาทของผู้นำ

ประชาธิปไตย 4) บทบาทของนักปกครองที่คาดหวังหรือพึงประสงค์ของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน (อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุญ, 2553)

3. การพัฒนาบทบาทนายอำเภอในทศวรรษหน้า จากการวิจัยจะเห็นว่านอกจาก นายอำเภอจะมีบทบาทตามที่กฎหมายกำหนด ตามนโยบายรัฐบาลและนโยบายกระทรวง ทบวง กรม แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับระเบียบของกรมการปกครอง ระบุว่า นายอำเภอ เป็นตำแหน่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมาย กำหนดให้เป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการในอำเภอ และรับผิดชอบงาน บริหารราชการของอำเภอ โดยมีอำนาจหน้าที่ ประกอบด้วย บริหารราชการตามกฎหมายและ ระเบียบแบบแผนของทางราชการ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534, 2534) ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะให้เป็นหน้าที่ของ นายอำเภอที่จะต้องรักษาการให้เป็นไปตามนั้น บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมาย หรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล บริหารราชการ ตามคำแนะนำและคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้มีหน้าที่ตรวจการอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม และผู้ว่าราชการมอบหมาย ในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการ ของนายกรัฐมนตรี ควบคุมดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในอำเภอตามกฎหมาย สอดคล้องกับ ดุษฎี นรศาสวัต และศิริพักตร์ มัชวาลการ ซึ่งศึกษาทฤษฎีความคาดหวัง ของ Vroom Lawler ระบุว่า ความคาดหวังในความพยายามต่อการกระทำหรือการปฏิบัติงาน ความคาดหวังในการกระทำต่อผลลัพธ์หรือผลของการปฏิบัติงาน และความคาดหวังในคุณค่าของ ผลลัพธ์หรือรางวัล ซึ่งบุคคลจะทุ่มเทความพยายามในการทำงาน หรือไม่ขึ้นอยู่กับการพิจารณา ภายใต้อำนาจการบังคับที่กำหนด (ดุษฎี นรศาสวัต และศิริพักตร์ มัชวาล, 2552) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมศักดิ์ จังตระกุล ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งโดยนายอำเภอของ ประชาชนในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า บทบาทในการจัดการความขัดแย้งของ นายอำเภอของประชาชน ประกอบด้วย 3 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ตัวนายอำเภอของ ประชาชน ที่จะต้องทำงานด้วยความทุ่มเท เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เป็นที่ยอมรับของ ประชาชนในพื้นที่ ประกอบด้วย พฤติกรรมการทำงานที่เหมาะสม ภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารงาน และความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ 2) ปัจจัยอำนาจตามโครงสร้าง ทางราชการ เป็นอำนาจหน้าที่ที่นายอำเภอมี โดยเป็นอำนาจตามกฎหมาย และอำนาจทางการ บริหาร และ 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อม นายอำเภอต้องมุ่งในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน โดยให้ความสะดวกในการบริการแก่ประชาชน การให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกระบวนการ พัฒนา ตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมในการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ อย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้นำที่มีความสามารถและมีความตั้งใจในการทำงานเพื่อประชาชน ในด้านเศรษฐกิจ (สมศักดิ์ จังตระกุล, 2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพิชา ชาญกุล

ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า นายอำเภอมุ่งเน้นในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การอำนวยความสะดวกเป็นธรรมและงานมวลชนสัมพันธ์ ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค จะด้านการบริหารจัดการบุคลากร สนับสนุนการปฏิบัติงานระดับอำเภอ ปัญหาการไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาเท่าที่ควรและขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน (ชมพิชา ชาญกุล, 2552)

นอกจากนั้นจากการวิจัยเห็นว่านายอำเภอแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจโดยมุ่งยกระดับราคาสินค้าที่จำเป็นในการอุปโภคและบริโภคให้เหมาะสม และยังคงมุ่งส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของราษฎรเพื่อให้ได้รับความจำเป็นพื้นฐาน ตลอดจนการแก้ไขภาวะต่าง ๆ ที่กระทบต่อการครองชีพของราษฎร ในด้านสังคมนายอำเภอมีภาระหน้าที่นับตั้งแต่การให้สวัสดิการแก่ประชาชนผู้ไร้ความสามารถ ขาดที่พึ่ง การสกัดกั้นยาเสพติดให้โทษ การวางแผนครอบครัว รวมถึงการหาแนวทางเพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ในด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย นายอำเภอมีหน้าที่ในการปราบปรามโจรผู้ร้าย และเสริมสร้างสมรรถภาพของประชาชนในการป้องกันตนเอง ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการที่จะดำรงชีพอยู่ด้วยความสงบสุข และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของนายอำเภอได้ครอบคลุมไปอย่างกว้างขวางเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามนโยบายกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีและระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งของนายอำเภอเท่านั้น ภาระหน้าที่อีกส่วนหนึ่งของนายอำเภอมาจากความรับผิดชอบตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมไทย ฉะนั้น จึงต้องมีการบูรณาการบทบาทของนายอำเภอให้มีความเป็นเอกภาพ ไม่ซ้ำซ้อน ประการสำคัญแนวทางในการพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า พบว่า ต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมถึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงปรับปรุงกฎหมายระเบียบที่กำหนดบทบาทหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ซ้ำซ้อน และสิ่งที่ได้จากการศึกษานั้น ในปัจจุบันและทศวรรษหน้า นายอำเภอต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและพัฒนางาน รวมถึงการ บูรณาการปฏิบัติงานทุกภาคส่วนอย่างมีเอกภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาบทบาทของนายอำเภอในทศวรรษหน้า จะเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทสำคัญยิ่งที่ยังคงมีความจำเป็นในระบอบการบริหารราชการแผ่นดินของราชการไทย ในยุคปัจจุบันและอนาคตเนื่องจากการวางโครงสร้างการปกครองที่มีมั่นคงอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงระหว่างการบริหารราชการส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น คือ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน มีการ

ควบคุมกำกับตรวจสอบการทำงานได้มีคนรับผิดชอบชัดเจนและมีอุดมการณ์การทำงานที่เพื่อหน้า ซึ่งได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย พบว่า ต้องรวบรวมบทบาทของนายอำเภอให้เป็นระบบไปในทิศทางเดียวกันและให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน เพื่อการปฏิบัติงานจะได้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ และประชาชน และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการของนายอำเภอทั่วประเทศได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน โดยบทบาทในการบูรณาการของนายอำเภอในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฉุกเฉิน โรคระบาด ภัยพิบัติ ให้กำหนดเป็นกฎหมายเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปฏิบัติได้ถูกต้องตามบทบาทที่ได้รับ นอกจากนี้ ควรให้กระทรวงมหาดไทยและกรมการปกครอง มีการวางระบบการติดตามผลการทำงานของนายอำเภอ ตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน อาจจะผ่านกลไกของผู้ตรวจราชการในระดับต่าง ๆ และผสมผสานกับการติดตามการประเมินผลการดำเนินงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้หน่วยงานกลางสามารถกำกับติดตามการแสดงออกทางบทบาทของนายอำเภอได้อยู่เสมอ เพื่อที่จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีได้ต่อไปในอนาคต อีกทั้งบทบาทในการบริหารงานของนายอำเภอต้องมีการสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐมาจากหลายหน่วยงาน ต่างก็มีความสามารถที่แตกต่างกัน ดังนั้น การมีทีมงานที่เข้มแข็งจะทำให้บทบาทของนายอำเภอมีความโดดเด่นและมีผลงานที่ชัดเจน และควรมีการสร้างระบบการบริหารราชการที่ดีมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น สร้างบุคลากรให้เป็นนักบริการแบบมืออาชีพ โดยการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการ จัดให้มีช่องทางการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ผู้มารับบริการ สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนที่มารับบริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย . (2560). คู่มือเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติราชการของนายอำเภอ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน.
- _____. (2560). แผนยุทธศาสตร์กรมการปกครอง พ.ศ. 2560- 2564. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน.
- กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2560). บทบาทของนายอำเภอกับการบริหารจัดการงานพื้นที่เชิงบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน.
- คชาวุธ วรรณกุล. (2558). การเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตั้งแต่ พ.ศ. 2457-2557. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชมพิชา ชาญกุล. (2552). บทบาทของนายอำเภอในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

